

Constantin Cheianu

Dependența

Roman

R o t o n d a
CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
cartier.md

Cărțile Cartier pot fi procurate online pe shop.cartier.md

și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.

Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.

Tel.: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria online, shop.cartier.md.

Tel.: 068 555 579. E-mail: vanzari@cartier.md

Colecția *Rotonda* este coordonată de Em. Galaicu-Păun

Editor: Gheorghe Erizanu

Lectori: Em. Galaicu-Păun, Valentin Guțu

Coperta: Vitalie Coroban

Design/ tehnoredactare: Marina Darii

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Constantin Cheianu

DEPENDENȚA

Ediția I, martie 2020

© 2020, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cheianu, Constantin.

Dependența: Roman/Constantin Cheianu; cop.: Vitalie Coroban. – Chișinău:

Cartier, 2020 (Tipogr. "Bons Offices"). – 152 p. – (Rotonda/col. coord. de Em. Galaicu-Păun, ISBN 978-9975-79-907-2).

1000 ex.

ISBN 978-9975-86-414-5.

821.135.1(478)-31

C 40

Partea întâi

Hrrjjum-hrrjjum-hrrjjum-hrrjjum... Ciubotele rumegă zăpada ca niște vaci. Ca o vacă și un vițel. Ale mele scârțâie scurt și des, ale Ei rar și apăsător. Ziua nu răsună așa de tare, acum parcă se aud în tot satul. Decât să mă țină de mână, mai bine mi-aș băga-o în buzunar. O fac pumn și i-l strecor în mână. „Ai înghețat?”, zice și îmi cuprinde pumnul în pumnul Ei mare.

Zic: „Mă crezi că m-aș rătăci dacă aș merge singur la bunici?... Mă crezi?...” Zice: „Pentru că mergi prima dată noaptea.” Zice: „O să crești mare și o să mergi și noaptea singur.” Zice: „Întotdeauna o dată este prima dată.” Am vrut să o impresionez că m-aș rătăci singur, dar pe un adult nu-l uimești cu una, cu două. Acum așteaptă să fiu de acord cu Ea, dar un copil are voie să tacă în asemenea momente. Sau pot să spun altceva, de pildă că azi ne-am dat cu sania pe aici.

O să părăsim drumul mare și o s-o luăm pe-o ulicioară la stânga, asta o știu chiar și pe întuneric. Sau corect este să spun „la dreapta”? Mereu le încurc. Deci o să cotim în direcția mâinii pe care o țin în buzunar, este cea cu care arunc pietre, scriu, mănânc. E dreapta. Înseamnă că o luăm la dreapta. Stânga e pumn în mâna Ei.

Noaptea drumul acesta este de nerecunoscut. Nici ziua nu e foarte prietenos, iar acum pur și simplu îți dă fiori. Cum ar fi să te dai cu sania la ora asta? Azi ne-am adunat o armată de copii pe aici, treisprezece sănii am numărat. Nouă le-am legat una de alta și am făcut trenul. Ceilalți copii s-au temut

să și le atașeze. Nici eu nu ardeam de dorință, dar nu am avut curajul să arăt că mi-e frică.

Este cel mai bun și cel mai periculos drum de dat cu sania din sat, iată de ce vin copii din toate mahalalele. Se întinde pe jumătate de localitate, e neted-neted și înclinat-înclinat. Și se întâmplă să circule pe el mașini. Nu oricine îndrăznește să se dea din vârful dealului. Copiii mici se lansează de la nici un sfert de drum, din dreptul dispensarului. Mai măriceii – de la jumătate, de lângă magazin. Și mai măriceii – de la lăptărie. Când am împlinit șapte ani, am îndrăznit și eu pentru prima dată din vârful drumului, de lângă biserică. Mă gândeam că la șapte ani n-o să mă tem ca la șase. Dar a fost cumplit, nu am mai trăit o asemenea spaimă, vai de viața mea. Viteză ca de automobil, uruit de tălpile fioros, vânt plesnindu-te cu vergi de gheață peste obraji și ochi. Și părea că n-o să se termine nicio-dată. Totul plutea în jurul meu, pentru că lacrimile îmi țâșneau ca dintr-un izvor. De mirare că nu am ajuns în vreun stâlp ori un gard, cum sania mă ducea unde voia, nu aveam nicio putere asupra ei. Mai rău este că, ajuns la capătul drumului, nu am putut plânge cum îmi doream, erau mai mulți copii pe acolo. De ce mai adaugi un an la vârsta ta, dacă te temi la fel ca până a-l avea? De ce se face atâta caz de schimbarea numărului de ani, dacă tu rămâi neschimbat? Înseamnă că așa va fi de fiecare dată când voi atinge o anumită vârstă? Mai corect ar fi să zici: „Am împlinit atâția ani atunci când m-am dat prima dată cu sania din vârful dealului”.

Când se adună multe sănii, nici nu trebuie să propună cineva să facem trenul, iese de la sine. E unul cu vagoane „din opere diferite”. Sunt mai întâi cele mari și grele, cu lemnul prost geluit și fierul ruginit, cele mai rapide dintre toate. Încap în ele și patru, și cinci copii. Iar dacă se înghesuie bine, își face loc și al șaselea. Îl pot lua chiar și pe al șaptelea, în picioare, cocoțat pe capetele tălpigelor și ținându-se cu mâinile de umerii celui din

spate. Urmează săniile mai mici, pentru doi copii, cum este și a mea. Apoi cele mici-mici, cu un singur loc. Nu lipsesc nici o sanie-două de magazin, din metal argintiu și scândurele vopsite în diferite culori. „De fete”, le zicem, dar se dau și băieți cu ele. Sunt ale copiilor de profesori și șefi.

„Monstrul, monstrul!”, strigă deodată cineva și am văzut cu toții „monstrul”. Doi băieți târau din greu cea mai mare sanie din sat. Se zice că are o sută de ani. Am simțit că e „evenimentul iernii”, pentru că nu o scot la săniuș decât o dată pe iarnă. Cel mult de două ori. Este sania-„locomotivă”, le agățăm de ea pe ale noastre când facem trenul. Unii îi zic „tanc”. E din lemn toată, chiar și tâlpile, doar că pe tălpi are câte o fâșie de tablă lucioasă. Puțini se încumetă să se dea cu ea, doi băieți mari abia o pot stăpâni. E bună doar ca locomotivă, adică să tragă alte sănii. Dar și pentru că „vagoanele” o țin să nu intre în vreun stâlp ori un gard.

Cu trenul e mai bine decât să te dai singur pe drumul acesta. Nu trebuie decât să te lași în voia celor din locomotivă. Suntem copii de toate vârstele, unii mai curajoși, alții mai fricoși, sau, așa ca mine, nici-nici. Dar, fiindcă tonul îl dau cei din prima sanie, ajungem să părem cu toții la fel de curajoși.

Am observat că e plăcut să-ți legi sania de a celui din față, dar e mai palpitant când și-o leagă următorul de a ta. Și apoi următorul după următorul. Este de parcă o să le fii tu mașinistul.

Și, încet-încet, dând pintoni cu vreo douăzeci de perechi de picioare-vâsle, ne-am urnit din vârful dealului. O tăcere profundă ne cuprinsese pentru început, ai fi zis că așteptam să se întâmple ceva frumos și îngrozitor. Primii adulți întâlniți ne petreceau cu priviri severe. Se opreau, bălmăjeau ceva și clătinau din cap a dojană. Un bărbat ne-a făcut din deget, altul ne-a arătat pumnul. Și atunci mi-am zis că poate era mai bine să nu-mi agăț sania de trenul acesta.

Dar zburam deja. O viteză de-ți tăia respirația, iar cursa abia începuse. Gata, îmi trecuse pofta de dat cu sania, era culmea a tot ce-mi doream. Numai că „trenul” abia își lua avântul. „Caii, caii!”, s-a auzit deodată. O sanie trasă de cai ne răsări din senin în față, urcând din greu la deal. Și ne îndreptam chiar în bătaia copitelor. „Aaa!”, țipau fetele. Hățuite nervos, animalele se dădură spre gard, iar șirul nostru lunecă uruind la câțiva centimetri de picioarele lor. În loc să ne ferim noi de cai, se întâmplă invers, și gândul acesta împreună cu izul de balegă ce-mi înțepă nările m-au înfricoșat. „Șfichi, șfichi, șfichi!”, căruțașul prinse a ne croi din mers cu puha. Încercam să râd și eu ca și ceilalți, dar nu aveam curajul să mă bag în bătaia biciuștii, cum făceau unii băieți. Nu simți mare durere prin paltoane și cușme, dar ei nu voiau decât să-i calce pe nervi căruțașului. Și mie nu-mi place să fac așa ceva.

Odată depășită sania cu cai, impetuoasa locomotivă ne reluă în primire.

Nu mă simt deloc în apele mele când trebuie să mă las în voia cuiva, să nu-mi aparțin. Nu a ieșit niciodată nimic bun din asta. Dar cum să nu-ți legi sania de tren, bunăoară, și, totodată, să nu fii considerat un fricos? Nu știi. Tot ce faci cât ești mic este să pari ca băieții mari. Pentru tine e o teroare, pentru ei o distracție. Niciodată nu ai timp să fii tu însuși, mereu trebuie să pari altcineva. Acasă ești copilul acela cuminte și harnic pe placul părinților, la școală trebuie să-i mulțumești pe profesori, în drum – să coresponzi așteptărilor băieților mai mari. Pentru că, nemulțumindu-i pe alții, tot tu ajungi să te simți prost.

Brusc un curent de groază ne săgetă pe toți de la un capăt al „trenului” la altul. Un camion cu prelată ne venea în întâmpinare. „Fă la dreapta, fă la dreapta!!!”, am urlat împreună cu ceilalți, dar „trenul” era de neclintit. Am știut atunci că vom muri călcați de mașină. Fiecare a avut pornirea să-și ferească cumva sania de prăpăd și efectul a fost că șirul începu să șerpuiască pe tot

drumul. Cu o fracțiune înainte să intre în camion, „locomotiva” a derapat și numai așa evită impactul, nu însă și „vagoanele”. Jumătate ne-am lovit surd de bara de protecție, ceilalți au intrat în noi, pălindu-ne cu săniile și picioarele. „Psss!”, făcu camionul înfigându-se locului, iar din cabină se auziră sudălmi cumplite. Când ușa se deschise, răsunau de parcă erau rostite la microfon. Ce voce avea șoferul acela! Se aruncă asupra noastră cu brațele desfăcute ca un hultan și prinse a lovi în stânga și în dreapta cu ce nimerea – cu mâinile, cu coatele, cu genunchii, cu picioarele. Puțin lipsea să ne și muște. Înșfăcă pentru început una din săniile mai pricăjite, vru s-o dezmembreze cu mâinile, dar, fiindcă nu reuși, a lovit cu piciorul în ea. Nu se mulțumi cu asta și sări de câteva ori cu ambele picioare peste sanie, până o sfărâma. Ar fi procedat cu toate la fel, dacă nu-i lua atâta timp și efort. Și valvârtej după noi! Culca totul la pământ, pe cine îl ajungea din urmă, fie îi punea piedică, fie îi trăgea un picior în fund sau un pumn după cap. Și asta din răspuțeri, de parcă lovea în niște adulți. Pe cei mai mici îi apuca de guler și pur și simplu îi zvârlea în garduri și porți. Câte unul care nu știa să fugă ca lumea se trântea la pământ strigând: „*Gheaghe*, nu da!... *Gheaghe*, nu da!...”, și numai așa scăpa de loviturile lui.

Da’ tot mai bine-i să mănânci niște pumni decât să fii călcat de un camion!

...„Să-ți spun ceva?”, îi zic.

O să-i povestesc cum ne-am dat astăzi cu „trenul”, să n-o mai aud cu „ești mic”, „când o să crești mare”. Și brusc mă sperii de prostia pe care am făcut-o. Zice „spune”. Dacă nu vreau să încasez o pereche de palme, e mai bine să-mi țin limba. Mereu îmi cere să fiu mai îndrăzneț, mai bărbat, iar, când cred că am procedat ca atare, mă trezesc certat ori lovit. Așa că mă gândesc ce să fac, dacă mai zice o dată „spune”. O să tac oricum. Au și copiii avantajele lor. Un adult nu poate să procedeze astfel, un copil – da. Cel mult ești certat că vorbești aiurea. Ori că taci

aiurea. Am observat de multe ori că, dacă nu-i răspund la vreo întrebare, Ea crede destul de ușor că nu am ce spune.

Dar acum este cu gândul în altă parte.

„Vezi cât de rău este, vezi ce-mi face?!” îmi spune mâna Ei. Am învățat să-i aflu gândurile după felul cum îmi ține mâna. Nu prea se întâmplă să greșesc. Când e supărată și ar vrea să mă bată, mi-o strânge ca într-o menghină. Dacă e bine dispusă, parcă nici nu mi-o ține. Și mi-o ține de vârful degetelor atunci când uită de mine. În general, nu-mi place. Mâna. Tot așa cum nu-mi plac mătura, varga ori cârpa de spălat podele. Pentru că toate sunt niște unelte de bătut. Mâna este chiar mai periculoasă decât celelalte. Cu mătura nu poți fi tras de păr ori de urechi, cu mâna – da.

Faptul că tot mâna aceasta îmi oferă bomboane aduse de la nunți nu e cine știe ce consolare.

Acum mi-o scutură ușor pe a mea de parcă ar aștepta să-i spun ceva. Nu e prima dată când îmi pretinde asta și de fiecare dată mă pierd. Parcă ar uita brusc că sunt copil și așteaptă ceva ce ar putea să primească mai degrabă de la un adult. Oamenii nu știi să se poarte cu un copil, ori te cred mai mic decât ești, ori mai mare.

Zice: „Vezi cât de rău este, vezi ce-mi face?!” Dacă i-aș spune că știi deja asta de la mâna ei, nu m-ar înțelege. Mereu trebuie să te gândești ce o să creadă. Adulții au voie să-ți zică tot ce vor, tu trebuie să-ți măsoari de o sută de ori cuvintele. Până la urmă, ajungi să le vorbești astfel încât nu e nici cum vrei tu, nici cum așteaptă ei. Alteori îți iese din senin câte o vorbă care îi uluiește și te întreabă cum de ți-a venit în cap așa ceva. Habar n-am cum mi-a venit! Ori se întâmplă să le provoci, fără voie, hohote de râs. E o plăcere să-i faci pe niște adulți să râdă, dar niciodată nu știi exact ce anume i-a amuzat. Maturii și copiii râd de lucruri atât de diferite.

Odată am făcut o glumă și mi-a ieșit pe ochi. Diriginta mea, Parascovia Nicolaevna, când se enervează la școală, țipă la noi îngrozitor. Și eu am zis acasă că ea strigă „de parcă e beată”. Nu mi s-a părut o glumă grozavă, dar și El, și Ea au izbucnit în hohote de râs. Apoi s-a întâmplat să zac bolnav vreo zece zile de „grijă”. Mi se umflase o bilă între picior și puță. Și, când m-am vindecat, El m-a luat în vizită la fratele lui, nanu’ Vanea. Acolo s-a îmbătat. Iar când făceam cale întoarsă, drumul trecea prin poarta dirigintei. „Mergem în vizită la Parascovia Nicolaevna, a zis. Să-i arătăm că te-ai făcut sănătos tun.” Nici nu a vrut să audă de refuzul meu. Îmi era așa de rușine cu el beat. Iar la Parascovia Nicolaevna mai nu am intrat în pământ. I-a spus gluma mea, că ea țipă la noi „ca una beată”.

El, beat fiind, a spus despre ea că „țipă ca una beată”. Și a râs. Ce rușine mi-a fost, mi s-a părut că m-am îmbolnăvit din nou.

...Chiar nu știu ce să-i spun acum după tot ce s-a întâmplat acasă. Poate bunicii au s-o consoleze când ajungem la ei. Și o să învăț și eu ceva.

Îmi făceam temele pe cuptor, în timp ce ei în camera mare țipau unul la altul. El beat ca de obicei, ea enervată ca întotdeauna când e beat. Ușa era închisă, ca să nu aud înjurăturile, dar astfel urlă mai tare și se aude mai bine decât își închipuie ei. Degeaba să-i zici „Nu sudui față de copil” când e beat. Numai că la un moment dat, enervată, începe și Ea să înjure. Am învățat să-mi fac temele când se ceartă, chit că se întâmplă destul de des. Știu că n-o să mă duc nepregătit la școală! De obicei, nu se sinchisesc de prezența mea când le vine cheful de sfadă și așa e mai bine. Pentru că, dacă mă iau în seamă, fiecare mă pune să-i dau dreptate. Scap de ei numai dacă izbucnesc în plâns, și am învățat să recurg mereu la soluția asta.

După care am stins lumina și m-am culcat, numai că cearta a izbucnit cu o putere mai mare. Și am știut că o să se ajungă la

pumni. Certurile lor sunt de două feluri: cu bătaie și fără. Ce mă miră este că, în timp ce eu anticipez cu ușurință cum se va încheia totul, pe ei faptul că ajung să-și care pumni pare să-i ia prin surprindere de fiecare dată.

Și, da, am avut dreptate. La un moment dat, strigătele s-au amestecat cu sunete de îmbrânceli, lovituri, vaiete, obiecte căzute. Iar după felul cum a țipat Ea, am înțeles că a apucat-o de păr. Ce nefericire pe femei cu părul lor lung! Să porți pe cap o armă atât de redutabilă împotriva ta! Dar, pesemne, l-o fi lovit și Ea, pentru că după „Eeee, ...tu-ți!”-ul lui amenințător s-au auzit pași rapizi apropiindu-se de ușă. Plesnită cu ambele palme, aceasta se deschise vraiște lovindu-se de perete, încât balamalele au scrâșnit. Au ieșit fulger unul după altul afară, plonjând în întunericul de gheață și uitând să închidă ușa. Un val de ger mă lovi tocmai pe cuptor, îl simții prin plapumă.

Când niște băieți ajung să se bată, mie nu-mi place să casc gura. De ei nu am unde fugi. De fiecare dată mă tem că ar putea să ajungă la ceva cumplit. Nu știu ce anume, nici nu vreau să-mi închipui. Iar lor nu pare să le pese, ai zice că sunt pregătiți pentru orice deznodământ.

Uneori, în asemenea momente, mă întreb: ce caut eu în casa aceasta?... cine suntăștia doi?...

În fine, El reveni de afară înjurând și trânti ușa de se clătinară pereții. O plesnitură asemănătoare păți și ușa de la camera mare. Nu știu pe cine amenința cu aceste trântituri, de vreme ce Ea nu mai era în casă. Nu pe mine, e clar, le-ar fi izbit și în lipsa mea. Totuși nu pot să nu mă întristez gândindu-mă că nu-i pasă deloc de prezența mea. Dar nu e nimic de făcut cu asta. El nu poate să nu le trântască, eu nu pot să-l urăsc mai tare decât îl urăsc. Mai rău este să știu că mă așteaptă încă atâția ani de ură și de prefăcătorie.

Pe băieți te poți supăra pentru fapte mult mai blânde, pe El și pe Ea nu ai voie pentru lucruri, aș zice, cumplite.

Apoi am auzit obișnuita conversație între televizor și înjurăturile lui. Iar o să adoarmă cu televizorul deschis, o să trebuiască să-l închid eu, dacă nu mă fură somnul până atunci. M-am gândit că Ea o fi fugit prin vecini și, de fiecare dată când se întâmplă așa, ezit între a o urma și a rămâne acasă. Am încercat de câteva ori să ies după Ea și El mi-a zis de fiecare dată: „Marș pe cuptor!”. Nu am habar ce ocupații o să am când o să cresc mare, dar una o știu precis: am s-o apăr de El.

Mă gândeam cât de frig trebuie să-i fie Ei afară, când am auzit ciocănituri în micul geam de la cuptor. Am aprins lumina, am dat perdeluța la o parte și de după florile stufoase de gheață am deslușit chipul Ei plâns, cu părul zburlit. Semăna cu o fetiță plânsă și mi-au țâșnit lacrimile. Am înțeles ce-mi spune abia după ce mi-a repetat a treia oară.

Am stat după asta câteva clipe în liniște trăgând cu urechea la sunetele din camera lui. Apoi am lunecat de pe cuptor. Prin pătratele de sticlă ale geamului ușii îi zării umbra șezând pe scaun. Poate adormise deja, cum ședea cu capul culcat pe umăr. Haloul de lumină de lângă ușă m-a ajutat să văd ce trag pe mine: pantaloni sportivi, apoi cei de școală, puloverul, paltonul, căciula, obielele, ciubotele. Mi-am petrecut centurile ghiozdanului pe după umeri și am luat din cuier cât de multe haine am putut de-ale Ei. La televizor se auzea unul din filmele lui preferate, „*Vesiolie rebeata*”. Și mie îmi place.

Mă aștepta zgribulită lângă șopron în halat și cizme. Am intrat și acolo, dârdâind de frig, îmbracă tot ce i-am adus la lumina gălbejită a unui bec învelit în ceea ce astă-vară era o pânză de păianjen, iar acum o plăpumioară de colb cu promoroacă.

„Mergem la bunici”, zise și m-am gândit că mâine o să mâncăm bătaie amândoi.

...O pată negricioasă se decupă din întunericul general mișcându-se spre noi. Bine că înainte de asta auzisem scârțâit de ciubote și am înțeles că e om. Apropiindu-se însă, matahala

se făcea din ce în ce mai întunecată. Și așa am trecut noi, două bucăți de întuneric, pe lângă el, o bucată de întuneric. „Bună seara”, duduî întunecimea. „Bună seara, bade Gheorghe”, răspunse Ea. În sat oamenii se recunosc și pe întuneric, după voce.

Oare la ce s-o fi gândit omul acela, văzându-mă cu ghiozdanul în spate? Că mă duc noaptea la școală?

După care am ajuns la hudița ce duce spre casa bunicilor. Acum trebuia să o facem la stânga, nu la dreapta, m-am dumirit mai repede. Numai că acolo crescuse un zid. Astă-vară, când am fost la bunici, nu era așa ceva. Ea însă îl străpunsese ușor trăgându-mă de mână. „Zidul” era, de fapt, o felie de întuneric mai dens decât cel în care ne aflaserăm pe drumul mare. Și așa o să intrăm la bunici cu fețele și hainele pătate de întuneric ca de funingine.

...Când am făcut cale întoarsă, am bocit amândoi până acasă fără să ne zicem ceva. Ea poate ar fi vrut să spună ceva de rău, dar cum să-ți vorbești părinții de rău?! „Fată dragă, tu ți l-ai ales, nu noi ți l-am băgat pe gât, îi zicea bunicul. Nu ți-am spus eu că nu e omul potrivit, da' tu nu m-ai ascultat! Dacă ți l-ai ales, întoarce-te acasă și împacă-te cu el.” Ea împietrise. „Stați și vă încălziți oleacă, adăugă bunicul, iaca băietul acela o înghețat cu totul și du-te și fă familie cu cel pe care ți l-ai ales.”

Nici nu a mai vrut să mă încălzesc, m-a tras după ea, pentru că abia se ținea să nu plângă. Afară am izbucnit amândoi. Poate m-aș fi oprit, dacă îmi cerea asta, de obicei nu-i place să mă vadă plângând. Acum însă, nu-mi zicea să tac, de parcă lacrimile mele îi făceau bine și din cauza aceasta îmi venea să plâng și mai tare.

Ca să susții pe cineva, nu trebuie să faci ceva deosebit, e desul să plângi împreună cu el. Am înțeles asta pentru totdeauna.